

Torshälla

Gång- och cykelväg längs Ringvägen

Arkeologisk utredning

Torshälla 19:1
Torshälla 5:8
Torshälla socken
Södermanland

Jenny Holm

Innehåll

Inledning	3
Målsättning, metod och genomförande	3
Undersökningsresultat	3
Referenser	4
Kart- och arkivmaterial	4
Rikets allmänna kartarkiv	4
Lantmäteristyrelsens arkiv	4
Lantmäterimyndighetens arkiv	4
Tekniska och administrativa uppgifter	4
Figurer	5

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2013

Omslagsfoto: -

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-254-8

Västerås 2013.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård har genomfört en arkeologisk utredning i rubricerat område enligt länsstyrelsens beslut 24 april 2013 (dnr 431-1337-2013).

Utredningen föranleddes av att Eskilstuna kommun planerar att anlägga en gång- och cykelväg längs Ringvägens norra och östra sida.

Utredningsområdet hade en linjär sträckning om cirka 600 meter och en bredd av 15 meter, eller cirka 9 000 m². Sträckningen följde den befintliga "Ringvägen". Söder om vägen ligger gravfältet Torshälla 19:1 som består av minst 10 runda stensättningar. I samband med en kabelschaktning intill gravfältet påträffades kol och skörbrända stenar. Närheten till gravfältet och de eventuella boplatzlämningarna gjorde att man förmodade att det kunde finnas för spår efter förhistoriska boplatser eller gravar inom utredningsområdet.

Målsättning, metod och genomförande

Syftet med utredningen var att klargöra om fornlämning fanns inom utredningsområdet, och göra utgöra underlag för länsstyrelsen vidare hantering av ärendet.

Utredningen har omfattat en översiktlig arkiv-, kart- och litteraturstudie samt en fältinventering med okulär besiktning. Efter fältinventeringen beslutades i samråd med länsstyrelsen att den planerade utredningsschaktningen kunde utgå. Miljön beskrevs och fotograferades.

Undersökningsresultat

Förutom gravfältet Torshälla 19:1 finns en ensamliggande stensättning, Torshälla 13:1, 250 meter sydväst om gravfältet, och 100 meter väster om gravfältet har en annan stensättning undersökts på 1960-talet, varvid förhistorisk keramik påträffades (ATA 6190/61, SHM26786). Flera vrak skall finnas i Torshällaån där den passerar utredningsområdet i väster. Här ska det ha funnits ett varv under 1700- och 1800-talen. (FMIS)

Av det äldre kartmaterialet framgår att den planerade gång- och cykelvägen kommer att ligga i kanten av det som varit åker och ängsmark, på karta över Torshälla stad i Ljunggrens atlas (1857) benämnd "Snäckängen" och på geometrisk karta från år 1742 "Ängen Sneckan" (möjligen syftande på varvsverksamheten?). Av häradsekonomska kartan (ca 1900) framgår att gång- och cykelvägens västra ände börjar inte långt från ett tegelbruk.

Vid fältinventeringen kunde konstateras att nivåskillnaden mellan gravfältet Torshälla 19:1 och läget för gång- och cykelvägen var påtaglig. Gravfältet Torshälla 19:1 måste ha legat ytterst på en udde och varit exponerade för resande till sjöss som närmast sig platsen norrifrån. Vid inventeringen iaktogs flera dumphögar med jord och sten i norr och en vallformad avloppsledning, med brunnar på regelbundna avstånd, som löpte längs med Ringvägen.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Rikets allmänna kartarkiv

Häradsekonomiska kartan, bladet Torshälla -		Rak.id. J112-74-12
Ekonomiska kartan, bladet 10G 7h	1956	Rak.id. J133-10g7h58

Lantmäteristyrelsens arkiv

Torshälla stad, Geometrisk karta	1742	Akt. C78-1:3
Torshälla stad, (Ljunggrens atlas)	1857	Akt. Lj-25
Torshälla stad, Storskifte	1812	Akt. C78-1:7

Lantmäterimyndighetens arkiv

Torshälla, Laga skifte	1865	Akt. 04-tos-14
------------------------	------	----------------

Riksantikvarieämbetets digitala fornminnesregister, fornsök (FMIS):
www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok

Sveriges geologiska undersökning (SGU): www.sgu.se

Tekniska och administrativa uppgifter

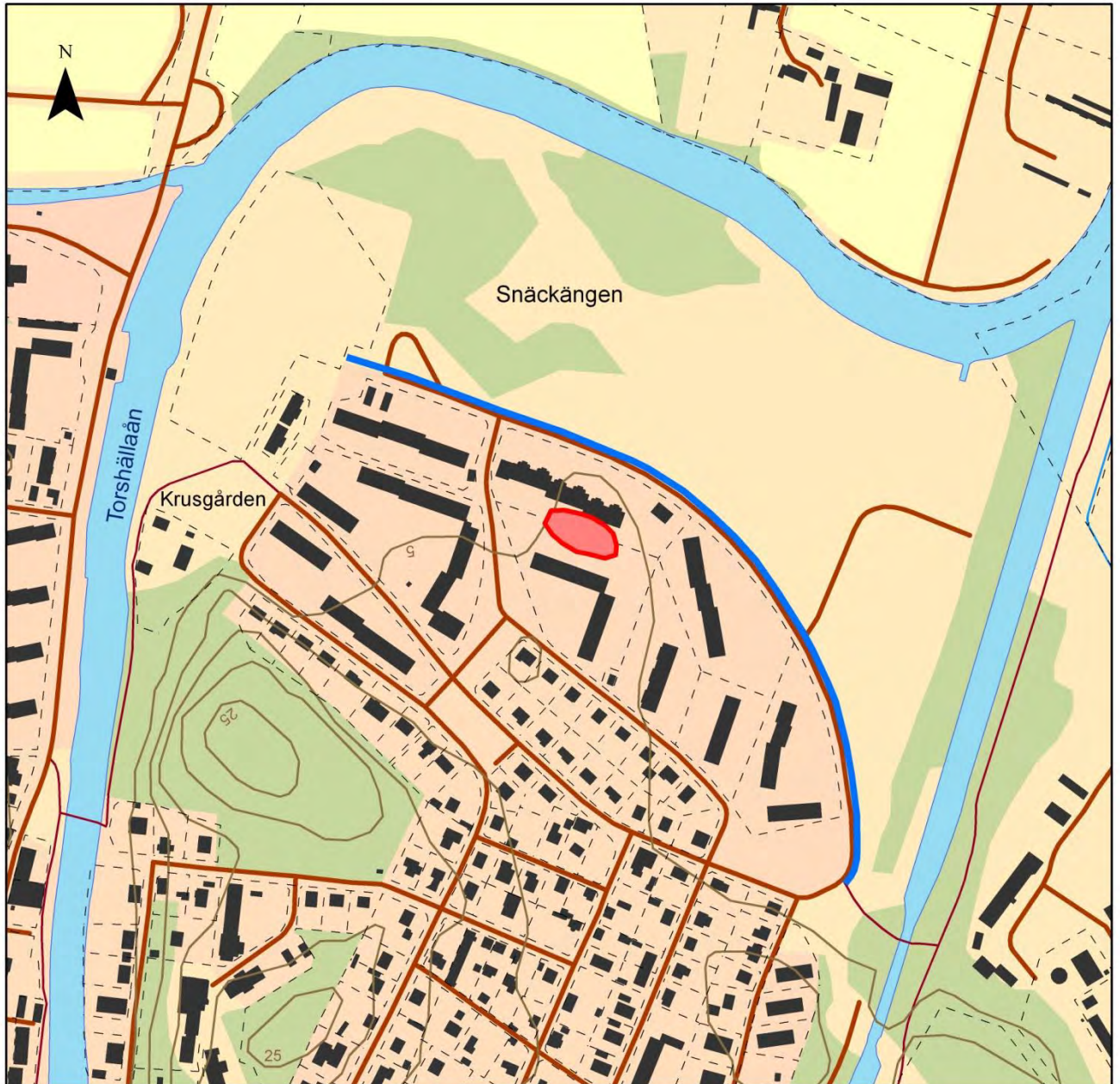
KM projektnr:	KM13029
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-1337-2013, 2013-04-24
Undersökningsperiod:	Maj 2013
Arkeologtimmar:	8 timmar
Maskintimmar:	0 timmar
Exploateringsyta:	9000 m ²
Personal:	Jenny Holm
Belägenhet:	Torshälla 5:8, Torshälla socken, Eskilstuna kommun, Södermanlands län, Södermanland
Ekonomisk karta:	10G 7h
Koordinatsystem:	Swereff 99 TM
Koordinater:	X 6 588 450, Y 583 970
Höjdsystem:	-
Inmättningsmetod:	GPS
Dokumentationshandlingar:	-
Fynd:	-

Figurer

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet Gävle. Ärende nr MS2006/01407.

Figur 1. Utredningens läge markerat med blå ring. Utdrag ur Översiktskartan. Skala 1:100 000.

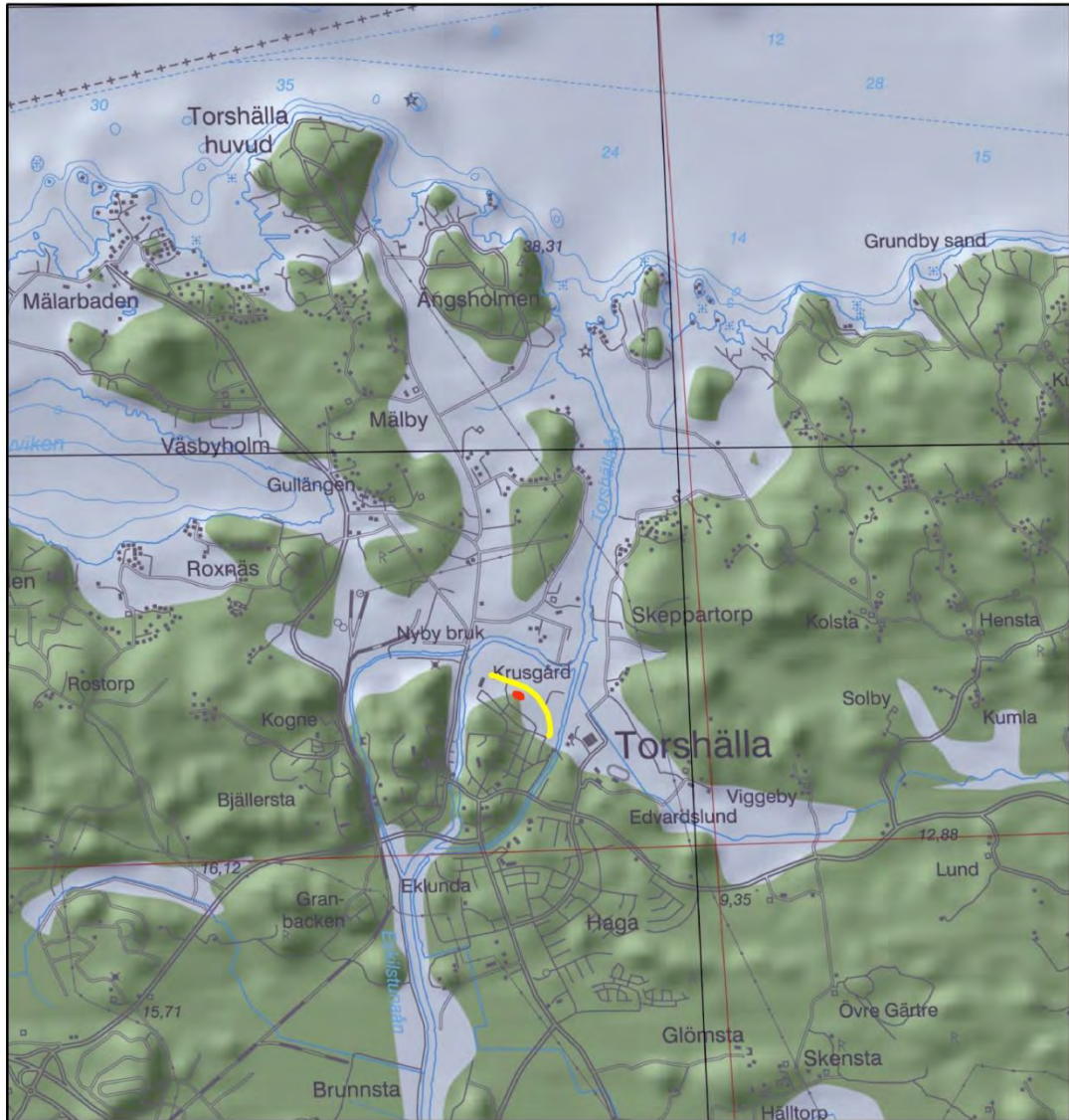

1:5 000

Legend

- Gravfältet Torshälla 19:1
- Utredningsområdet

Figur 2. Utredningsområdet markerat med blå linje på digitala fastighetskartan. Gravfältet Torshälla 19:1 är markerat med rött. Skala 1:5000.

Figur 3. Förhållandet mellan land och vatten cirka år 1000 e.Kr., utredningsområdet markerat med gul linje och granfältet Torshälla 19:1 med rött. (SGU). Skala 1:50 000.

Ekonomiska kartan 10G 7h, 1956

Häradsekonomska kartan, ca 1900

Laga skifte, 1865

Ljunggrens atlas, 1857

Storskifte, 1812

Geometrisk karta, 1742

Figur 4. Utsnitt ur aktuella historiska kartor med utredningsområdet markerat med blå linje och gravfältet Torshälla 19:1 med röd ring. Skala 1:20 000.

Figur 5. Utredningsområdets mellersta del. Granfältet Torshälla 19:1 ligger bakom buskroppen till vänster i bild och gång- och cykelvägen är tänkt att ligga norr om Ringvägen, här till höger i bild. Foto från öster, Jenny Holm.

Figur 6. Utredningsområdets södra del sett från söder. Foto Jenny Holm.

